

Cap on va Benet XVI?

Algunes de les decisions que ha pres el papa Benet XVI d'ençà que es va convertir en el successor de Joan Pau II, ara fa dos anys, han fet que molta gent es demanés si el nou papa no ha fet 'tabula rasa' del Concili Vaticà II. És una pregunta que plana en els ambients més escèptics amb la gestió de Benet XVI.

Hi ha llets, que alguns troben alarmants, que podrien fer intuir un involucionisme dins del Vaticà. El més evident és la publicació del "Motu Proprio Summorum Pontificum" del papa Benet XVI. És un text que amplia les possibilitats per a fer celebracions en la forma del ritu romà anterior al concili Vaticà II, anomenat *tridentí*. Un altre motiu és la publicació d'un document sobre la doctrina de l'Església, també publicat aquest mes de juliol, en què es defineix la identitat de l'Església Catòlica i s'explica per què no és adequat parlar d'*esglésies* quan es fa referència a les comunitats nascudes de la reforma protestant, sinó que és millor anomenar-les *comunitats*. La tercera qüestió fa referència al tipus de nomenaments que fa el papa. I la quarta té a veure amb la polèmica sobre el concili Vaticà II que enfronta dues escoles, la romana i la bolonyesa, de manera cada vegada més agra.

El papa assegura que amb el seu "Motu Proprio", el concili Vaticà II i la reforma litúrgica i eclesial que va significar no s'eliminen, sinó que continuen essent vàlids. Benet XVI, que no és pas un papa ingenu, sap que el "Motu Proprio" fa moltes concessions a un grup de fidels tradicionalistes molt minoritari i que té conseqüències que ell mateix veu problemàtiques. Tornar a la missa segons el ritu de Pius V no és cap concessió litúrgica innòcua, sinó que toca el cor de la comunió eclesial i posa els bisbes en una situació d'indefensió. Fins ara, els 4.000 bisbes que hi ha, aproximadament, a tot el món eren els encarregats d'autoritzar o no que un grup de fidels pogués celebrar la missa seguint el ritu tridentí. Amb el "Motu Proprio",

aquesta petició ja no té sentit i només caldrà que un grup amb un seguit de característiques (que sàpiguen llatí i que demostrin un lligam conscient a aquest ritu) ho demani al rector. Si el rector no els ho concedeix, podran apel·lar directament a Roma.

Una decisió calculada. El papa ha volgut fer aquest gest per garantir "la unitat de l'Església". Benet XVI no és un pontífex carismàtic que prengui decisions d'aquesta importància sense haver-ne sospesat molt bé les conseqüències. Dient que vol acostar els seguidors cismàtics de Lefebvre —que són precisament els qui reclamaven aquest ritu— segurament provocarà —volgudament?— un trencament intern entre aquest grup d'excomunicats. Així, *divide et impera*, pot aconseguir allò que Joan Pau II no va aconseguir: que no hi hagi un cisma vigent a l'Església catòlica.

I això del llatí, què és? El llatí és un pretext fals sobre el qual s'ha construït tota una hipòtesi de revisionisme dins l'Església. Des del concili Vaticà II s'ha conservat la missa en llatí —amb el ritual de Pau VI, el vigent. Allò que el text del papa introdueix ara és que el ritual té dues formes, l'ordinària o habitual i l'extraordinària o segons el missal de Pius V. El grup que liderava la petició de celebrar segons aquest

missal, la fraternitat sacerdotal Sant Pius X (els successors de monsenyor Lefebvre), ha acollit el gest del papa amb aires triomfalistes: Bernard Fellay, el successor de Lefebvre, líder dels tradicionalistes, demana ara que la Santa Seu li retiri l'excomunió. Una excomunió que s'ha guanyat ordenant bisbes il·lícitament i que el Vaticà no pot acceptar. Bàsicament perquè són els tradicionalistes que no accepten l'autoritat del concili Vaticà II. La manera de celebrar la missa dels tradicionalistes compromet seriosament la "participació activa dels fidels", un dels motors de la reforma litúrgica que va canviar la Sacrosanctum Concilium —constitució dogmàtica del concili Vaticà II.

Què vol, el papa? Benet XVI desitja un "pontificat de reconciliació", afirma el cardenal de Lió, Philippe Barbarin. En aquesta línia, en ambients ecumènics, ha costat d'entendre també el document "Respostes a algunes preguntes sobre certs aspectes de la doctrina sobre l'Església", en què, a manera de pregunta i resposta, es tornen a recordar alguns punts que són fonamentals per al diàleg teològic, en concret que l'Església de Jesucrist "subsisteix en l'Església catòlica", que és una afirmació del concili Vaticà II. Titllar el papa de retrògrad o anticonciliar perquè ha aprovat aquest document de la Congregació per la Doctrina de la Fe és injust, perquè el text no afegeix res de nou, sinó que es limita a recordar —en la forma poc articulada intel·lectualment de pregunta-resposta— allò que l'Església catòlica repeteix de fa temps. El jesuïta mallorquí Lluís Ladaria, secretari de la Comissió Teològica

Benet XVI pot aconseguir que no hi hagi cap cisma vigent dins l'Església catòlica

Els gestos que fa el papa Benet XVI van molt més adreçats cap a l'Església que no pas cap al món, a diferència del seu predecessor, Joan Pau II.

Internacional –un organisme de la Santa Seu–, en una entrevista a Ràdio Vaticà, ha explicat que “el concili va fer servir aquesta terminologia que indica la plena identitat de l'Església de Jesucrist amb l'Església catòlica”, i ha precisat que “la motivació d'aquesta terminologia està en el fet que fora de l'Església catòlica hi ha nombrosos elements de santificació i de veritat”. L'adaria específica que precisament aquests elements fan que l'Església catòlica no sigui exclusivista. Amb

tot, el document ha arrencat reaccions no pas precisament positives, des de dins del catolicisme i especialment des de l'àmbit ecumènic.

Dues interpretacions. Una altra qüestió que sembla ferir de mort el concili Vaticà II són les polèmiques entre Giuseppe Alberigo (historiador de Bolonya que ha mort recentment) i Andrea Melloni i els historiadors com Brandmüller, president de la Comissió Pontifícia per a les Ciències

Històriques. Aquestes dues escoles interpreten de manera molt diferent el concili Vaticà II. Mentre Bolonya parla clarament del concili com un “trencament” i una revolució amb el món anterior, l'escola romana parla d'una línia de “continuïtat”, una idea que resta força a l'esdeveniment conciliar en si.

Finalment, una qüestió que ajuda a perfilar millor cap on va Benet XVI són els nomenaments que fa. No s'ha decantat per una línia *alemanya* –d'alemanys rellevants a la cúria romana n'hi ha pocs i no els hi ha col·locats ell–, sinó per una solució de continuïtat. Per això ha deixat camp lliure a Tarcisio Bertone, el secretari d'estat, salesià, carismàtic i molt independent, que exerceix de número dos del Vaticà.

El papa és un pensador fi, però no és precisament un animal polític: ja ho va demostrar quan el van escollir. Diu, fa, i escriu allò que pensa, no allò que considera que sigui més oportú o políticament correcte. S'adreça molt més cap a l'Església que no pas cap al món (una diferència fonamental amb Joan Pau II, que es passava mitja vida donant la mà a persones dels àmbits més estrambòtics, des de l'associació de pizzers a una coral de Nova Zelanda, sense oblidar els nombrosos contactes amb líders mundials). Benet XVI no vol dur l'Església enrere, sinó que la vol dur a ser allò que ha estat cridada a ser. Per aquest motiu vol començar cosint els forats del teixit intern i després mirar si hi ha els ornaments exteriors. Ja els donarà el lloc que ocupa, però ara com ara no el preocupen. Un papa que tingui una sola encíclica sobre “Déu és amor” i un sol llibre dedicat a Jesucrist és un pontífex clarament autoreferencial, un papa que es preocupa per sobre de tot de l'Església, de sanejar-la (és inflexible amb la pedofília) i millorar-la (els seus discursos al comportament dels catòlics són molt clars i militants). Els gestos ecumènics i interreligiosos d'aquest breu pontificat hi són, tot i que els documents recents projecten una ombra allargada que caldrà veure quina forma pren.

Miriam Díez Bosch
Roma